

Prédikátorok könyve

Lekció: 2Sám. 5.17-25; Ef. 5.15-20

Textus: Pred. 3.1-15

2002. febr. 24.

Gazdagrét

Mindennek rendelt ideje van!

A Prédikátor az életről való elmélkedésben arra jutott, hogy bár minden hiábavaló - hiszen mindenestől semmivé leszünk mi is, alkotásaink is - jól tesszük, ha örömmel élvezzük Isten ajándékait: fáradságos munkánk gyümölcsét, az ételt, az italt, a családot. Kipróbálta a gazdagságot, a fényűzést, a bölcsességet, de felismerte, hogy szomjúság lelünkét semmi meg nem elégítheti, amit e világ adhat. A világban egyszerre van jelen a fájdalom és az öröm; a bölcs ember az, aki Istent ismerve él, és elismeri mindezt. A ma olvasott részben a megkezdett gondolatot folytatja, és az időről elmélkedik.

I. Mindennek megszabott ideje van...

...mondja a Prédikátor. Ez az időről való meglátásainak summája. Az idő valamire való alkalom, valamivel "terhes", minden idő valaminek az ideje.

A Prédikátor ezzel azt vallja meg, hogy a világ, és benne mindannyiunk életének eseményei nem történetesek. Az események nem a véletlen következtében követik egymást. A világ nem üres, nem gazdátlan, nem értelem nélküli. Az élet, legyen akármilyen érthetetlen és kiismerhetetlen, nem értelmetlen. A dolgok nem "csak úgy", esetlegesen történnek. Mi lehet mindenek mögött? Mi határozza meg az alkalmakat?

Nem valamiféle végzet, megmásíthatatlan sorsszerűség. Ez is kiolvasható lenne ebből a néhány versből, ha nem a könyv, ill. a Biblia egészének összefüggésében vizsgálnánk. Sokan vannak ma, akik azt gondolják, hogy az életük eseményei nem a véletlen gyümölcse, hanem létezik valami, ami irányítja lépéseiket. Hisznek egyfajta személytelen rendező elvben, kozmikus intelligenciában, felsőbb erőben. Ide tartozik az asztrológiában hívők serege, a horoszkópokat olvasók tábora is. Személytelen erők, az égitestek aktuális állása, mozgása határozza meg, nézeteik szerint, a világ eseményeit. A Prédikátor azonban nem ezért mondja, hogy mindennek megszabott ideje van. A világ, mégha valami irányítaná is, még mindig rideg valóság lenne.

A Prédikátor személyességet, tudatosságot és bölcs hatalmat tud az idők "terhes" volta, minősített volta mögött. A Teremtő Isten az, akinek színe előtt az életünket éljük. Ő az, aki megszabja, hogy egy-egy időszak mire való alkalom az életünkben. A világ és az idő ura a teremtő és fenntartó Isten.

A Prédikátor egy monoton, a nyelvtani formában ismétlődő szakaszban vall erről. A 14 ellentétpár arra hívatott, hogy az élet teljességét felölelje. Bemutatja, milyen az élet: ismétlődés és változás jellemzi. Ismétlődően változnak a jó és a rossz dolgok. Mindezeket azonban Isten hozza el. Ő az, aki az idők, alkalmak mögött áll, aki elhozza az eseményeket sorjában, mindegyiket a maga idejében. Így érti a Prédikátor, hogy mindennek megszabott ideje van. Mind jó, mind rossz Isten tudomásával történik, az ő atyai kezéből fogdható el.

Mindennek megszabott ideje van, de az ember nem elégszik meg a jelen felismerésével: Isten *"Szépen megalkotott mindent a maga idejében, az örökkévalóságot is az emberi értelem elé tárta, de az mégsem tudja felfogni Isten alkotásait az elejétől a végéig, amelyeket megalkotott."* (v.11.) Az ember a szívében hordozza az örökkévalóságot; tudja, hogy nemcsak a jelen létezik. Visszanéz a múltba, kutatná a jövőt, érteni akarná, hogy mit hoz Isten - de ez nem adatik meg neki. Isten műve kifürkészhetetlen számára. Mire vezeti a Prédikátort ez a kettősség? *"...Azért rendezte Isten így, hogy féljék őt."* Máshol így ír: *"A jó napokban élj a jóval, a rossz napokban pedig lásd be, hogy ezt is, amazt is az Isten készítette azért, hogy az ember ne találja ki, mi következik."* (7.14) A Prédikátort istenfélelemre hívja az a tény, hogy az ember nem ismeri az isteni rendelések titkát. A

bölcsesség kezdete az Úr félelme, vallják Izrael bölcsei. Isten komolyan vétele, az ő jelenlétével és munkájával való számolás, hatalmának elsimerése, önmagunk kicsiségének belátása - ez mind-mind az istenfélelem része, amire a Prédikátor tanítani kíván bennünket.

II. Akkor hogyan éljünk?

Ezt a kérdést kell feltennünk, hiszen az ószövetségi bölcsesség sohasem önmagáért való filozófia vagy teológia, nem elvont agytorna, hanem mindig a mindennapokhoz kötött gyakorlati életbölcesség. A Prédikátor gondolatai alapján, de az Újszövetség útmutatása szerint, próbáljuk megválaszolni ezt a kérdést. Pál apostol arra figyelmezteti az efézusi gyülekezet tagjait, hogy ne esztelenül, hanem bölcsen éljenek, kihasználva az alkalmas időt, megértve az Úr akaratát (Ef. 5.15-17). Az apostol témája, és fő gondolata, megegyezik a Prédikátoréval: bölcs élet az időiség összefüggésében.

Ismerjük el, hogy nem mi vagyunk az idő(k) urai! A bölcsesség kezdete az Isten félelme, mondtuk. A bölcsesség kezdete annak elismerése, hogy időnk - és így életünk - nem a magunk, hanem a Mindenható Isten kezében van. Amíg elvben ezt könnyű megérteni a keresztyén embernek, életstílusunk küzdelmessé teszi elfogadását. A rohanás, a hajtás, az idővel való versenyfutás, amiben élünk, azt sugallja nekünk, hogy legyőzhetjük, felülkerekedhetünk rajta. Az idő ellenség, mert le kell ahhoz győznünk, hogy elképzeléseinket végigvigyük. Az idők gonoszak mondja Pál is, mert kíméletlenül elmúlnak. Ebben a versenyfutásban azonban úgy élünk, mintha mi lennénk, vagy mi lehetnénk az erősebbek, az idő urai. Képtelenek vagyunk elismerni a korlátainkat, nem tölti el a szívünket Isten komolyan vétele, aki az idő ura és ajándékozója,.

Használjuk ki az alkalmas időt! - mondja Pál. Az alkalmas idő, a megszabott idő fogalmának csak akkor van értelme, ha komolyan vesszük, hogy Isten hozza el az időket és az eseményeket, ő tölti meg tartalommal az időt. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy bár vannak rövid- és hosszútávú terveink, elképzeléseink, azok soha sem lehetnek "kőbe véselt", megmászhatatlan célok. Isten - a Biblia nyelvén szólva - váratlanul nyit ki vagy zár be ajtókat előttünk. A körülmények, a lehetőségek alakulása mindenképpen arra mutatnak, hogy Isten cselekszik, esetleg számunkra nem érthető, de mégis nyilvánvaló módon. Isten munkálkodik a világban, kormányozza teremtett világát, körülöttünk és bennünk is. A bölcs, az istenfélő, az Istenre figyelő ember fel kell hogy ismerje, mit munkál Isten. Az élete válasz az Istentől meghatározott körülményekre. Ilyenkor kész eltérni korábbi terveitől vagy elképzeléseitől, mert valóság számára, hogy mindennek megszabott ideje van. Így használja ki az alkalmakat.

Értsük meg az Úr akaratát! A körülmények, mégha azok lehetőségek megnyílásával vagy éppen bezáródásával terhesek is, gyakran nem elégségesek ahhoz, hogy tudjuk, minek az idejét hozta el az Úr számunkra. Hiszen ha valamibe belefogtam, amit jónak tartok, és nehézségem támad, honnan tudjam, hogy az minek a jele? Annak, hogy Isten mást kíván, és ezzel jelzi, hogy hagyjak fel ezzel a bizonyos dologgal, vagy pedig csak arról van szó, hogy gyakran állhatatosan, kitartással meg kell küzdenünk azért, aminek az idejét elhozta az Úr? Mikor van ideje az aktivitásnak, a küzdelemnek, a megragadott dolog iránti kitartásnak, és mikor van az ideje a passzivitásnak, az elengedésnek? Pál arra hív, hogy értsük meg az Úr akaratát, ami túlmegy azon, ahogy a Prédikátor elmélkedett az idők tartalmán. Az apostol tudja, hogy Isten Jézus Krisztusban adott kijelentése, valamint a Szentlélek ajándéka által Isten gyermeke vezetést várhat az Úrtól az ilyen nehéz helyzetekben is. Jó példája ennek Dávid király.

Amikor Dávidot királlyá kenték, a filiszteusok felvonultak Izrael ellen. Dávid megkérdezte az Urat, hogy felvonuljon-e az ellenséges csapatok ellen. Isten azt mondta, vonuljon fel, és Dávid hatalmas győzelmet aratott. Azután megint fölvonultak a filiszteusok, ugyanott, és nyilvánvalóan ugyanolyan körülmények között, mint az előző alkalommal. Dávid tudhatta volna, hogyan járjon el másodszor, ő azonban újra megkérdezte az Urat. Isten azt mondta, hogy ne szembe vonuljon

ellenük, hanem a hátuk mögé kerülve, és csak akkor törjön rájuk, ha lépések neszt hallja. Dávid így cselekedett, és újfent győzelmet aratott. (2Sám.5.17kk.)

Két azonos helyzet, de Isten más és más módon szerzett győzelmet. Az egyik a szembetámadás, a másik a hátulról kerülés ideje volt. Vajon miért? Mert Isten így próbálja meg Dávidot, ill. így tanítja arra, hogy az ő akaratát keresse minden időben, és ne a maga feje után menjen. Mindennek megszabott ideje van, és ezért: értsetek meg, hogy mi az Úr akarata!

Hogyan ismerhetjük meg az Úr akaratát? A kulcs az imádság. Isten akaratának felismeréséhez Istenre hangoltan kellene élnünk. Dávidról tudjuk, hogy az imádság embere volt. A mai napig az ő imádságait énekli és imádkozza Isten népe, már 3000 éve. Aki a zsoltárok jelentős részét imádkozta, akinek imádságai a mai napig emberek milliárdjait vezetik Isten színe elé búban és örömben, az bizonyára Isten közelségében, istenfélelemben élte életét. Természetes volt, hogy megkérdezi az Urat, mit tegyen, amikor ellenség támad Izraelre.

Ehhez meggondolás, azaz megállás, lecsendesedés szükséges. Az, ami éppen a legnehezebb a mi világunkban. Magamon azt tapasztalom, hogy sokkal könnyebb valami munkát végezni, valamit tenni, írni, szervezni, intézni, mint megállni, lecsendesedni, imádkozni. Ennek egyetlen ellenszere ismerem: még több csend, még több elvonulás, kiszakadás a mindennapok világából, ha csak néhány órára is. Ugyanakkor meg vagyok győződve arról, hogy Isten akaratának meggondolása és felismerése nemcsak az egyéni erőfeszítéseinken múlik.

Pál azzal folytatja buzdítását, hogy teljünk meg Szentlélekkel, egymásnak zsoltárokat, dicséreteket, lelki énekeket mondván. Az apostol a közösség együttlétére, az istentiszteletre utal e helyen. Az Úr akaratának megértése gyakran úgy történik, hogy együtt vagyunk, testvéri közösségben. Itt szeretném megemlíteni az Úr napját.

Az Úr napja, a vasárnap, az feltámadás napja. A keresztyén gyülekezet Jézus iránti tiszteletből a hetedik nap, a szombat helyett a vasárnapot kezdte ünnepelni. Mi ezt a napot szenteljük meg azzal, hogy nem dolgozunk, nem vásárolunk, nem a pénzzel és a megélhetéssel foglalkozunk, hanem Istennel találkozunk, egymással találkozunk, és élvezzük az élet ajándékát, az ajándékozó iránti hálával. Meg vagyok győződve arról, hogy a vasárnap megszentelése, az Úr napjának a megtartása a belépő Isten nyugalmaiba, csendjébe, az ő akaratának megértésébe. Hogyan ismerhetnénk fel, hogy minek van az ideje, ha annyi istenfélelem nincs bennünk, hogy engedelmeskedjünk annak, amit a Tízparancsolatban olyan nyilvánvalóan kijelentett számunkra?

Most nem arról beszélek, hogy a vasárnap megszentelése azért fontos, mert az igehirdetésben értjük meg az Úr akaratát, vagy mert együtt kapjuk a Szentlélek ajándékát. A vasárnap megtartásának a ritmusa, a munkától való megnyugvás rendszeressége, Isten parancsának való engedelmestség az, amit "teret biztosít" arra, hogy legyen csend és imádság az életünkben. Lehet, hogy azzal mész el, nem kaptál olyan egyértelmű üzenetet, mint máskor, vagy mint amire éppen úgy vágytál. De akkor is beléptél az Isten nyugalmaiba, ha megszenvedted ezt a napot. Ezzel a belépéssel, ennek rendszeres gyakorlásával leszel csak képes arra, hogy egyénileg is elcsendesedj, imádkozó életet élj, és megszabadulj az idővel való hiábavaló versenyfutástól. Az időt nem neked kell legyőzni, hiszen Isten kezében van. Ő megszabta az idejét mindennek, te csak féljed az Urat, élj bölcsen és keresd az akaratát. ÁMEN!